

Resultaten onderzoek vleermuizen

Locatie : Gerarduskerk e.o. te Gemert

Datum : 21-10-2021

Projectnummer : P21-0120

Opdrachtgever : Goed Wonen

Opgesteld door : K.R. Moonen & I.J.J. Vleut

Kwaliteitscontrole : E.J.F. Claassen

Kader

Initiatiefnemer heeft het voornemen werkzaamheden uit te voeren bij woningen aan de Drossard de la Courtstraat 6 t/m 36, Gerarduskerk (Sint Gerardusplein), gymzaal, parken en kerkhof. In verband met de voorgenomen plannen is in 2021 een toets flora en fauna uitgevoerd (Staro, P21-0040). Hieruit is gebleken dat de gebouwen mogelijkheden bieden voor verblijfplaatsen van vleermuizen. Ook is niet uit te sluiten dat de westkant van het plangebied als vliegroute en essentieel foerageergebied wordt gebruikt.

Om eventuele overtreding van de Wet natuurbescherming te kunnen voorkomen, is een nader onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van foerageergebied, vliegroute en verblijfplaatsen van vleermuizen.

Figuur 1. Begrenzing van het plangebied (zwarte lijn)

Methode

2020

In 2020 is onderzoek uitgevoerd naar bijzondere functies binnen het plangebied door middel van een kwalitatief onderzoek. Het plangebied maakt onderdeel uit van de deelgebieden die zijn onderzocht op vleermuizen, gierzwaluwen en huismussen voor de aanvraag van een gebiedsontheffing. De ontheffingsaanvraag is ingediend, maar ten tijde van het schrijven van het rapport was de ontheffing nog niet verleend. De initiatiefnemer heeft daarom besloten onderzoek uit te laten voeren naar vleermuizen volgens de normale procedure. De resultaten van het kwalitatief onderzoek in het plangebied worden in het huidige rapport ook besproken.

Het kwalitatief onderzoek naar vleermuizen, gierzwaluwen en huismussen is uitgevoerd in vijftien deelgebieden in Gemert. Kwalitatief onderzoek is voornamelijk gericht op het vaststellen van bijzondere verblijfplaatsen van vleermuizen en het vaststellen van kolonies van huismussen en gierzwaluwen. Vóór aanvang van het onderzoek is in het veld een geschiktheidsonderzoek uitgevoerd naar de gebouwen voor de betreffende soortgroepen. Het plangebied maakt deel uit van deelgebied 15 en de gebouwen die deel uitmaken van het plangebied zijn ongeschikt bevonden voor gierzwaluwen en huismussen.

Het onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd door middel van twee voorjaarsrondes in juni 2020, waarvan één ochtendronde en één avondronde. Het onderzoek in het najaar is uitgevoerd in augustus. Alle rondes zijn uitgevoerd op de fiets, door één deskundige.

2021

Het vleermuisonderzoek in 2021 is uitgevoerd conform het vleermuisprotocol van 2021. Het onderzoek naar vleermuizen richt zich op het vaststellen van de functie van het gebied voor vleermuissoorten. De volgende functies voor vleermuizen zijn mogelijk aanwezig binnen het plangebied en zijn onderzocht:

- Vliegroute
- Foerageergebied
- Verblijfplaatsen gebouwbewonende soorten
 - Zomerverblijfplaats
 - Kraamverblijfplaats
 - Paarverblijfplaats
 - Winterverblijfplaats

Gezien de verspreiding van de vleermuissoorten in Nederland en de beschikbare functies voor vleermuizen binnen het plangebied, zijn de volgende vleermuissoorten binnen en in de omgeving van het plangebied te verwachten: gewone en ruige dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis.

Op basis van de functies van het gebied voor vleermuizen en de te verwachten soorten binnen het plangebied is de inspanning en tijdsperiode van het onderzoek vastgesteld. Tabel 1 en 2 geven een overzicht van de bezoekdata, de onderzoeker(s), de onderzochte functie en het moment op de dag en de weersomstandigheden.

Het onderzoek in de avond in de kraamperiode is uitgevoerd door drie deskundigen. Het onderzoek naar verblijfplaatsen in de ochtend tijdens de kraamperiode is uitgevoerd met minder personen dan de avondrondes in het voorjaar, conform het vleermuisprotocol 2021; “doordat het zwermen 's ochtends meer tijd in beslag neemt dan het uitvliegen 's avonds, kan een waarnemer in de nanacht een groter

gebied overzien door rond te lopen of te fietsen". De onderzoeksrondes tijdens het najaar zijn uitgevoerd door twee deskundigen. Tijdens het onderzoek naar mogelijke paarverblijfplaatsen en zwermgedrag van vleermuizen is het mogelijk een groter gebied te overzien met minder deskundigen.

De gewone dwergvleermuis gebruikt in de winter massale gebouwen als massa winterverblijfplaats. De gebouwen kenmerken zich vooral door een robuuste bouwstijl, de aanwezigheid van diepe spleetvormige ruimten (spouw, dilatatievoeg, holle vloerelementen etc.) en een ruimte met een dusdanig grote oppervlakte dat er meer dan honderden tot duizenden vleermuizen in kunnen verblijven. In dit geval is ervoor gekozen om geen onderzoek uit te voeren naar massa winterverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen gedurende de nacht, omdat de gebouwen niet voldoen aan de specificaties van een mogelijke massa winterverblijfplaats. In de gebouwen is niet voldoende oppervlakte beschikbaar waarin een grote hoeveelheid gewone dwergvleermuizen kan verblijven.

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd met behulp van verschillende batdetectors (Pettersson D240x en Anabat Walkabout). Vleermuizen maken ultrasoon geluid en met de echo daarvan krijgen ze een geluidsbeeld van de omgeving. Wij kunnen dat geluid met het blote oor niet of nauwelijks horen, maar een batdetector zet het ultrasone geluid om naar een geluidsfrequentie die wij wel kunnen horen. Met de batdetectors die gebruikt zijn tijdens het vleermuisonderzoek is het mogelijk om opnames te maken van de geluiden.

De Anabat Walkabout heeft als meerwaarde dat de sonogrammen van de geluiden van de vleermuizen gelijk zichtbaar zijn en in het veld kunnen worden geanalyseerd. De opnames zijn, indien noodzakelijk, achteraf geanalyseerd om met zekerheid de vleermuissoort vast te stellen met behulp van BatExplorer.

2020

Tabel 1. Overzicht veldbezoeken vleermuizen, onderzoekers en weersomstandigheden. Onderzoekers: IL = Ivo Lustenhouwer, LH = Lone Hulsen, IV = Ivar Vleut. Functies: ZV = zomerverblijfplaats, KV = kraamverblijfplaats, MW = Massawinterverblijfplaats. ECMS = zonsopkomst, BCAS = zonsondergang

Ronde	Datum	Functie	Tijd	BCAS	ECMS	Onderzoeker	Bewolking	Temp (°C)	Neerslag	Wind (Bft)
1	8-7-2020	KV	21:45 – 00:00	21:56	05:31	IL	Bewolkt	16	Geen	2
2	9-7-2020	KV	03:30 – 05:30	21:55	05:32	LH	Helder	17	Geen	3
3	20-8-2020	MW	0:00 – 02:00	20:49	06:31	IV	Helder	22	Geen	3

2021

Tabel 2. Overzicht veldbezoeken, onderzoekers, onderzochte functies en weersomstandigheden. Onderzoekers: FD = Freek Derks, JH = Jannes Hoppenbrouwer, FW = Frenk van der Wal, JvH = Jule van Hout, KL = Kristien Lammers, IL = Ivo Lustenhouwer, JB = Jennifer Bockting. Functies: FG = Foerageergebied, ZV = zomerverblijfplaats, KV = kraamverblijfplaats, PV = paarverblijfplaats, VR = vliegroute, WV = winterverblijfplaats. ECMS = zonsopkomst, BCAS = zonsondergang.

Ronde	datum	Functie	Tijd	BCAS	ECMS	Onderzoeker	Bewolking	Temp (°C)	Neerslag	Wind (Bft)
1	27-5-2021	FG/ZV/KV/VR	21:40 – 0:10	21:40	05:32	FD, JvH, JH	Zwaar bewolkt	14	Geen	2
2	29-6-2021	FG/ZV/KV/VR	21:55 – 0:25	21:59	05:25	KL, IL, JH	Zwaar bewolkt	16	Geen	2
3	12-7-2021	FG/ZV/KV/VR	02:30 – 05:40	21:52	05:36	JB, FW	Licht bewolkt	14	Geen	1
4	6-9-2021	PV/WV/FG/VR	21:15 – 23:15	20:14	06:59	IL, JvH	Helder	17	Geen	0
5	27-9-2021	PV/WV/FG/VR	23:00 – 01:00	19:25	07:33	IL, JvH	Licht bewolkt	12	Geen	2

Resultaten

2020

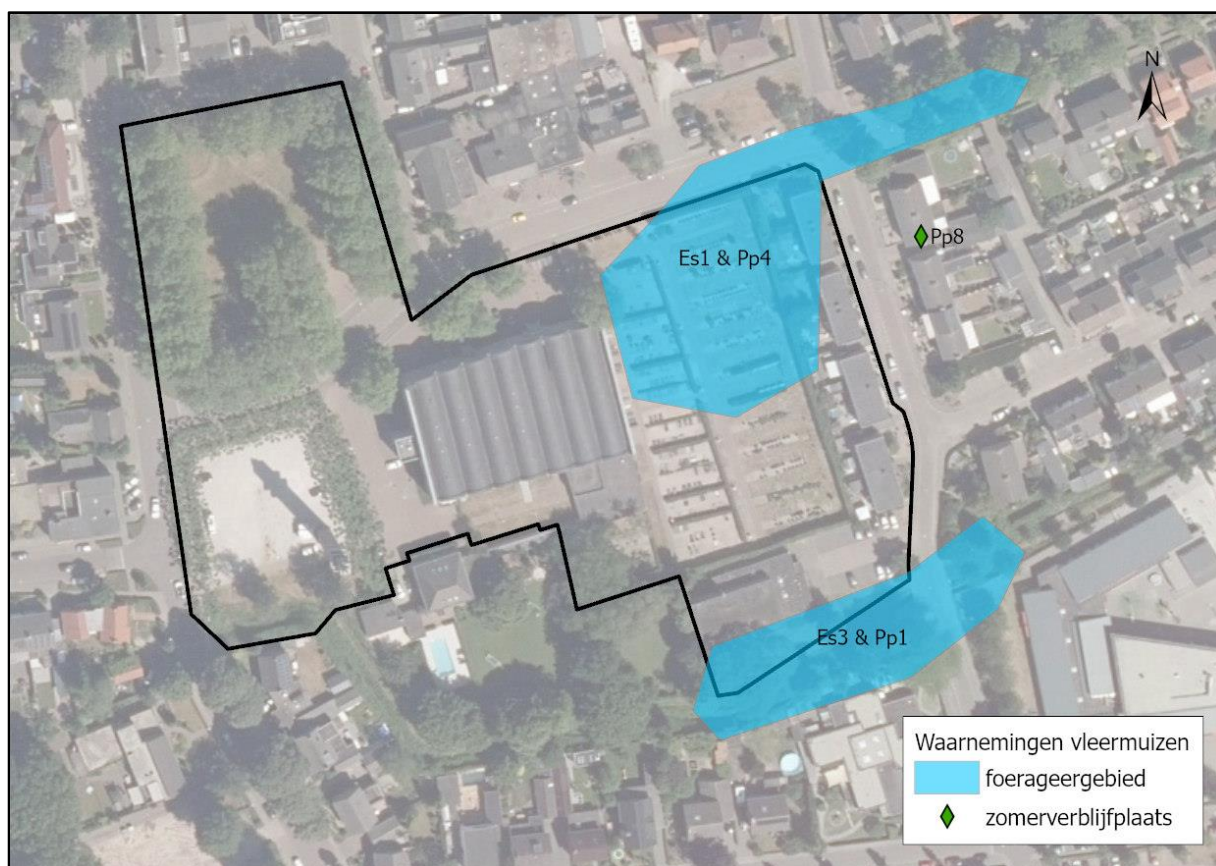
Binnen het plangebied zijn tijdens het kwalitatief onderzoek geen verblijfplaatsen vastgesteld. De resultaten van de verschillende rondes zijn opgenomen en weergegeven in de kaarten in bijlage 1.

2021

De resultaten van de verschillende rondes zijn opgenomen en weergegeven in de kaarten in bijlage 2.

Foerageergebied

Gedurende het onderzoek zijn enkele foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Voornamelijk bij de begraafplaats en bij het groen om het plangebied heen. Het gaat om enkele individuen en geen hoge aantallen, zie figuur 2. Ten zuiden van de gymzaal, langs het riviertje De Rips zijn enkele laatvliegers foeragerend waargenomen.

Figuur 2. Foerageergebied vleermuizen en zomerverblijfplaatsen
(Pp=gewone dwergvleermuis, Es=laatvlieger)

Zomerverblijfplaats

Tijdens het onderzoek zijn in het plangebied geen zomerverblijfplaatsen van vleermuizen aangetoond. Wel is buiten het plangebied een zomerverblijfplaats van minimaal 8 gewone dwergvleermuizen vastgesteld, namelijk aan de Drossard de la Courtstraat 15, zie figuur 2.

Kraamverblijfplaats

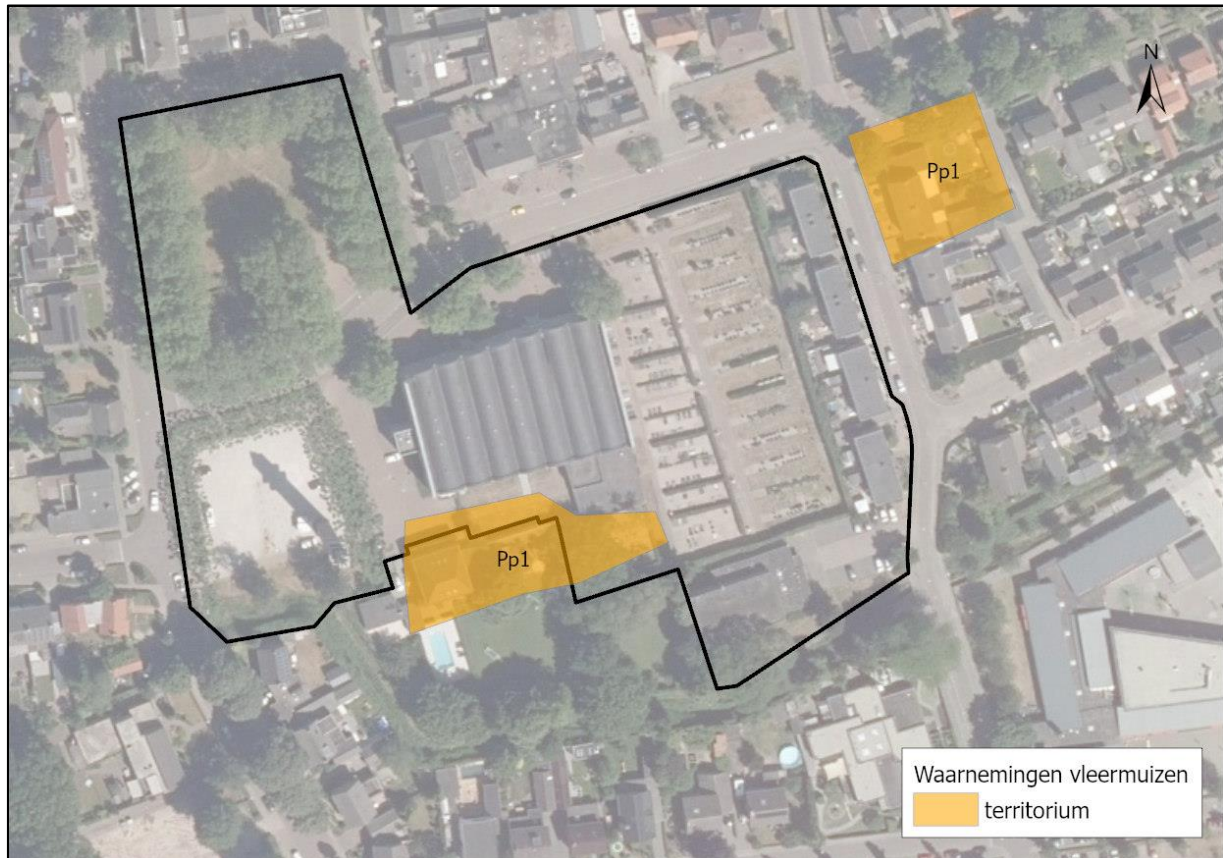
Tijdens het onderzoek zijn in het plangebied geen kraamverblijfplaatsen van vleermuizen waargenomen.

Paarverblijfplaatsen

Mannetjes vleermuizen van sommige soorten vertonen in het najaar een opvallend baltsgedrag. Tijdens de balts vliegen de mannetjes van de gewone dwergvleermuis roepend rond om vrouwtjes te lokken, veelal gebruiken ze hierbij vaste trajecten binnen een territorium. Paarverblijven bevinden zich vaak in het centrum van het territorium in voornamelijk gebouwen of holle bomen.

Tijdens het onderzoek zijn er geen baltsende gewone dwergvleermuizen waargenomen binnen het plangebied. Wel is een baltsende gewone dwergvleermuis waargenomen aan de rand van het plangebied die af en toe binnen het plangebied vloog. Samen met een tweede gewone dwergvleermuis vertoonden de dieren ook paargedrag. De baltsende gewone dwergvleermuis vloog rondjes om het gebouw ten zuiden van het plangebied. Hier is een territorium vastgesteld. De paarverblijfplaats zal zich binnen dit territorium bevinden. Het territorium overlapt niet met de gebouwen binnen het plangebied en het is dus uitgesloten dat een paarverblijfplaats binnen het plangebied aanwezig is. Vermoedelijk bevindt de paarverblijfplaats zich in het gebouw aan het Sint Gerardusplein 21.

Ook ten noordwesten van het plangebied is een baltsende gewone dwergvleermuis waargenomen en is een territorium vastgesteld. Het individu is niet bij het plangebied gekomen. Het is dan ook uitgesloten dat er een paarverblijfplaats binnen het plangebied aanwezig is. Aannemelijk is dat deze paarverblijfplaats zich bevindt op de locatie van de in ronde 2 vastgestelde zomerverblijfplaats aan de Drossard de la Courtstraat 15.

Figuur 3. Territoria buiten plangebied (*Pp*=gewone dwergvleermuis)

Effectbeoordeling en toetsing Wet natuurbescherming

Vliegroute

Tijdens het onderzoek zijn er geen vliegroutes vastgesteld van vleermuizen binnen en rondom het plangebied.

Foerageergebied

Gedurende het onderzoek zijn er binnen het plangebied meerdere foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen en aan de zuidkant van het plangebied enkele laatvliegers. De werkzaamheden binnen het plangebied zullen geen negatief effect hebben op vleermuizen als deze overdag worden uitgevoerd. Het toepassen van bouwverlichting gedurende de avond en nacht kan foeragerende vleermuizen verstoren.

Verblijfplaatsen

In het plangebied zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig. De werkzaamheden hebben geen effect op een verblijfplaats van vleermuizen.

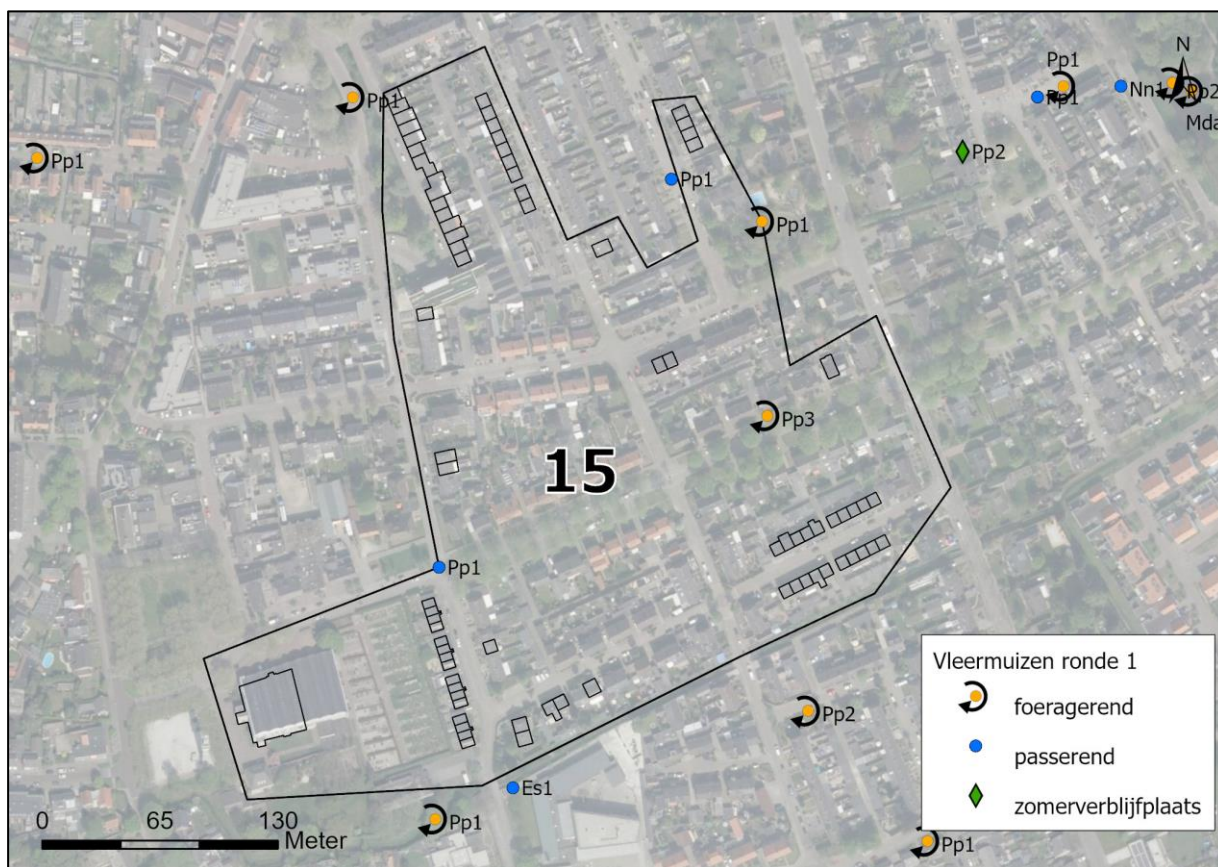
Conclusie

De werkzaamheden hebben geen negatief effect op vleermuizen zolang de werkzaamheden overdag worden uitgevoerd. Het toepassen van bouwverlichting gedurende de avond en nacht kan foeragerende vleermuizen verstoren.

Literatuur

- + Bij12. 2017. Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Kennisdocument. Versie 1.0 Juli 2017
- + Lundberg, K., & Gerell, R. 1986. Territorial advertisement and mate attraction in the bat *Pipistrellus pipistrellus*. *Ethology*, 71(2), 115-124.
- + Netwerk Groene Bureaus. 2017. Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet Natuurbescherming. Versie juli 2017.
- + Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard gewone dwergvleermuis. Versie 1.1, maart 2014. RVO-S12-401/BF15896
- + Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging. 2021. Vleermuisprotocol 2021, januari 2021. www.netwerkgroenebureaus.nl en www.zoogdiervereniging.nl.

Bijlage 1. Waarnemingen vleermuizen per onderzoeksronde 2020

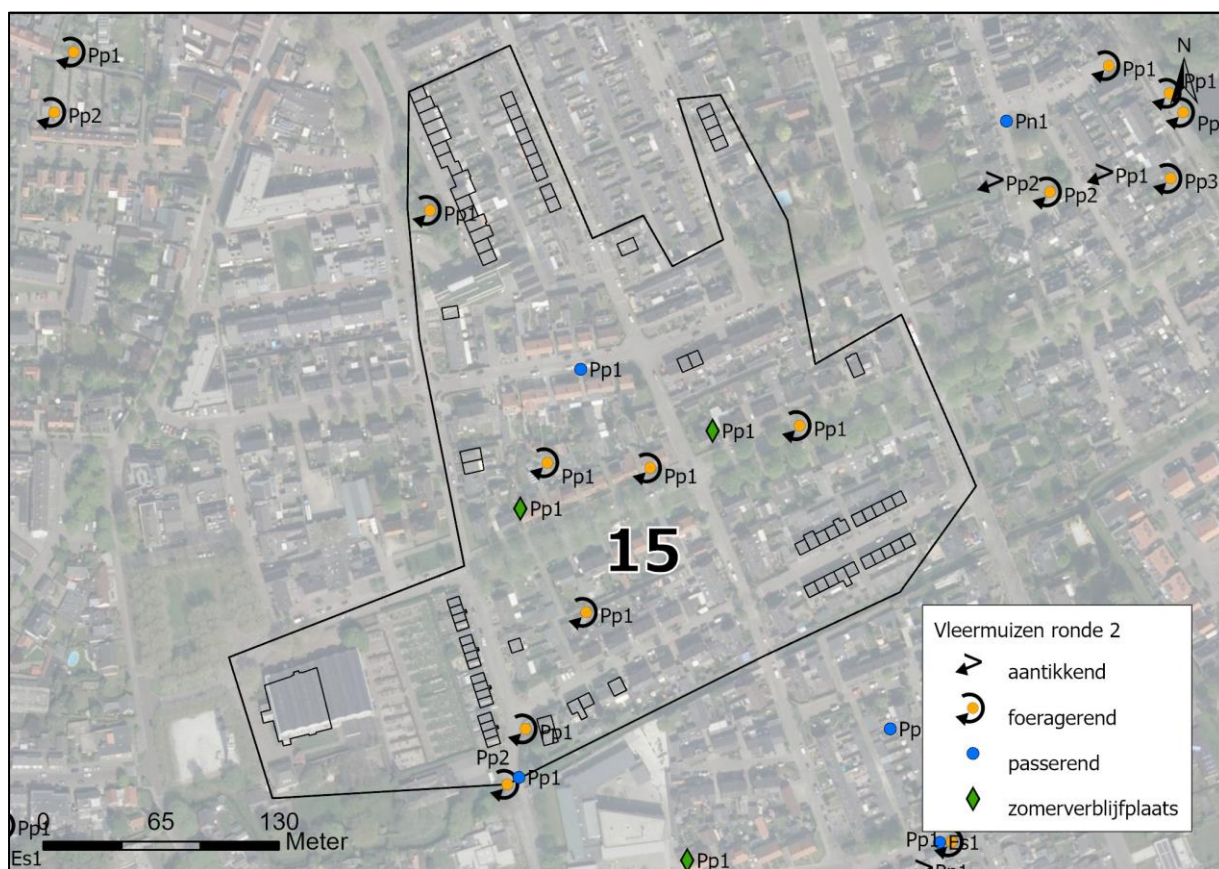

Pp – *Pipistrellus pipistrellus* – Gewone dwergvleermuis

Mda – *Myotis daubentonii* – Watervleermuis

Nn – *Nyctalus noctula* – Rosse vleermuis

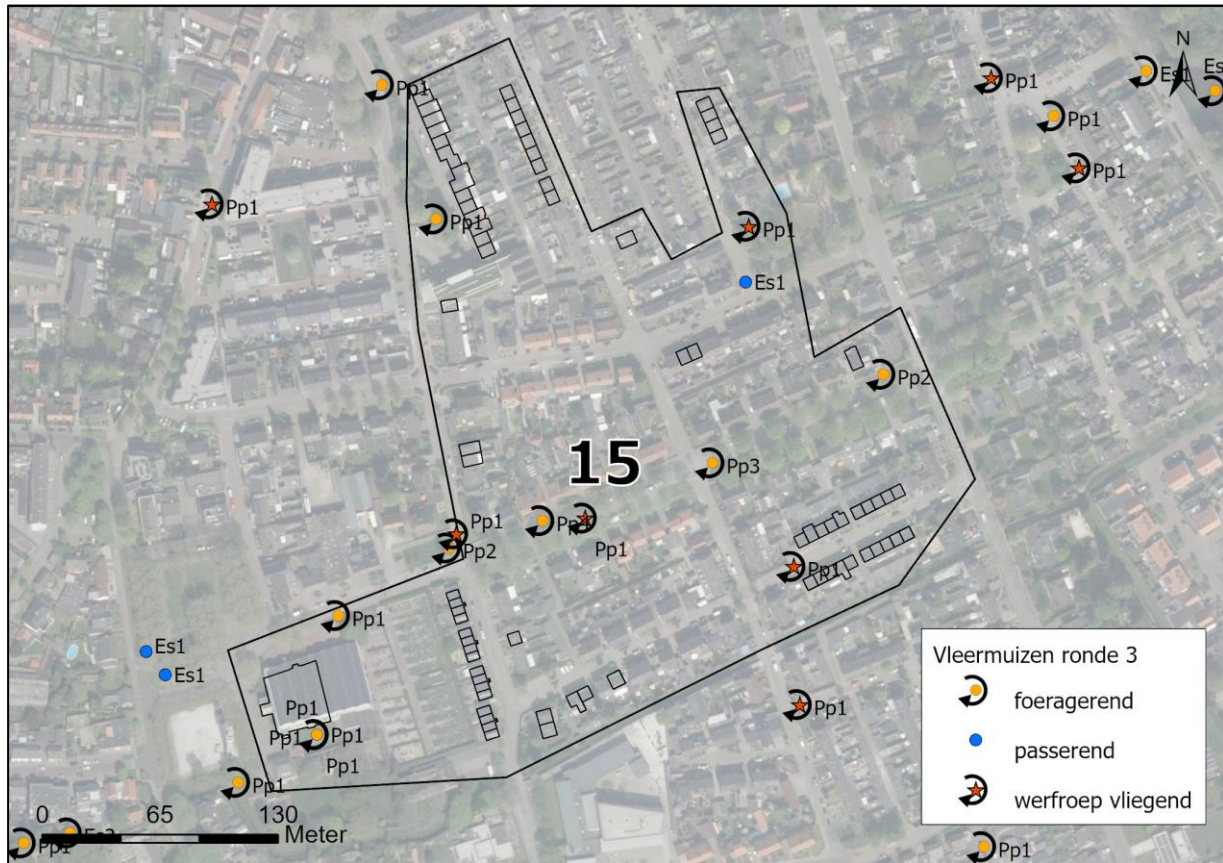
Getal = aantal

Pp – *Pipistrellus pipistrellus* – Gewone dwergvleermuis

Es – *Eptesicus serotinus* – Laatvlieger

Getal = aantal

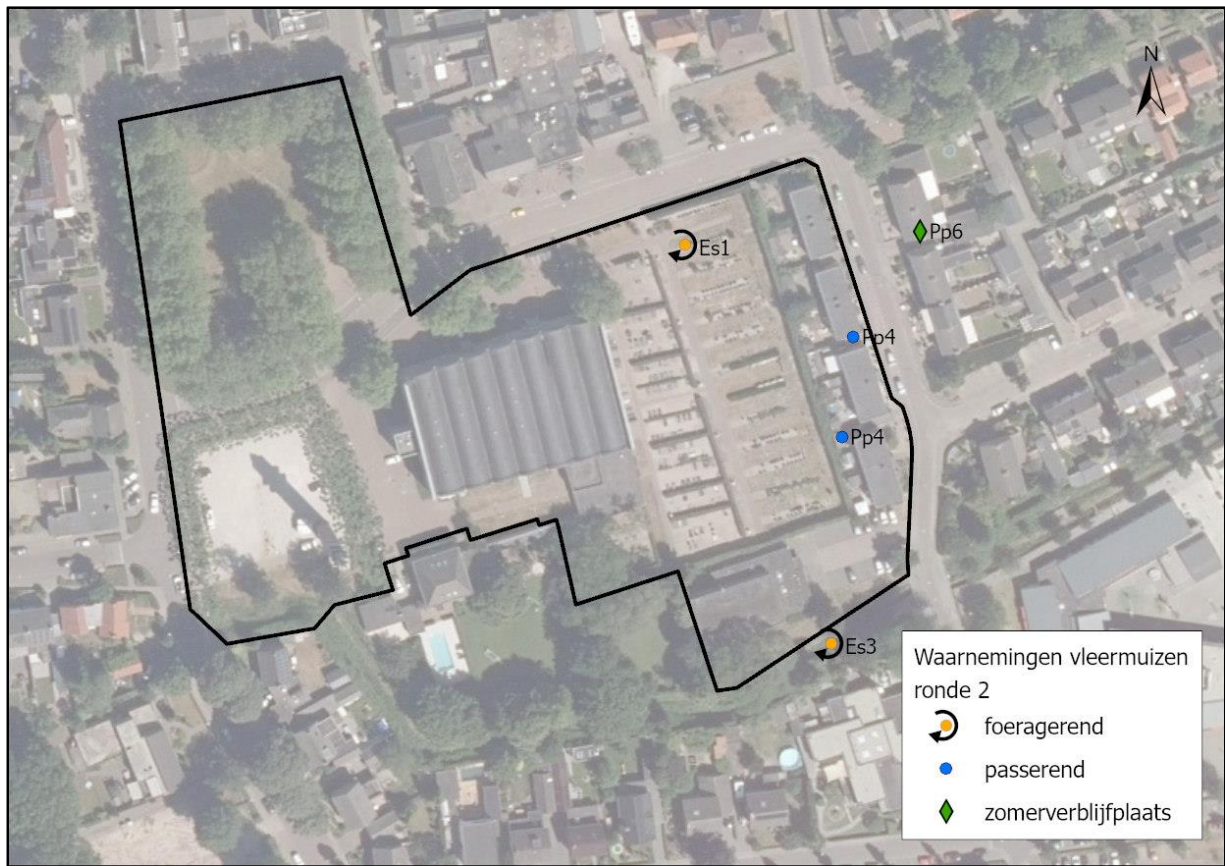

Pp – *Pipistrellus pipistrellus* – Gewone dwergvleermuis
 Es – *Eptesicus serotinus* – Laatvlieger
 Nn – *Nyctalus noctula* – Rosse vleermuis
 Getal = aantal

Bijlage 2. Waarnemingen vleermuizen per onderzoeksronde 2021

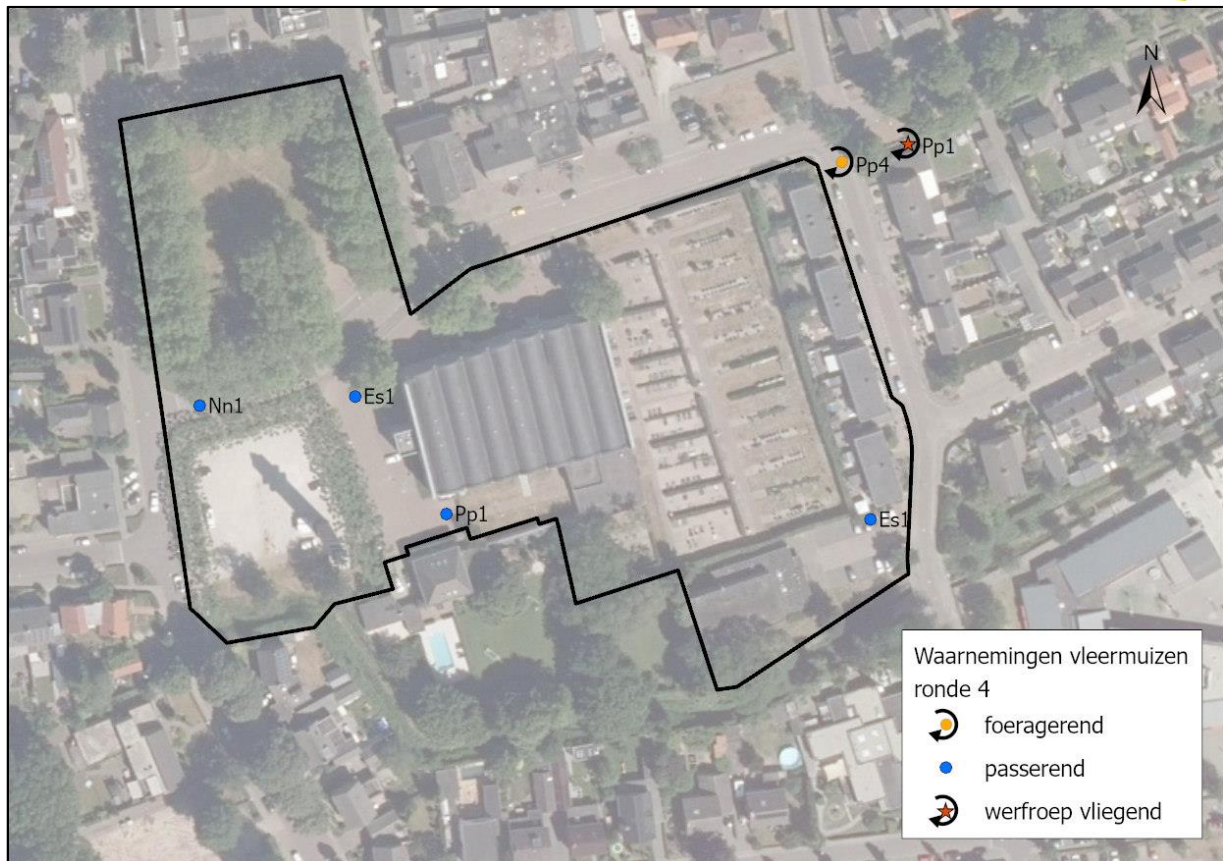
Pp – *Pipistrellus Pipistrellus* – Gewone dwergvleermuis
Getal = aantal

Pp – *Pipistrellus pipistrellus* – Gewone dwergvleermuis
 Es – *Eptesicus serotinus* – Laatvlieger
 Getal = aantal

Pp – *Pipistrellus pipistrellus* – Gewone dwergvleermuis
 Es – *Eptesicus serotinus* – Laatvlieger
 Getal = aantal

Pp – *Pipistrellus pipistrellus* – Gewone dwergvleermuis
 Es – *Eptesicus serotinus* – Laatvlieger
 Nn – *Nyctalus noctula* – Rosse vleermuis
 Getal = aantal

Pp – *Pipistrellus pipistrellus* – Gewone dwergvleermuis
Getal = aantal